

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-21\(50\)-178-191](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-21(50)-178-191)
УДК 377.1

Мартиненко Катерина Валеріївна,
аспірант кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти».
Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0003-0433-2929>
kat.martynenko@ukr.net

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕЛЕКТРОМОНТЕРІВ З РЕМОНТУ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЕЛЕКТРОУСТАТКУВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИХ ЦЕНТРАХ

Анотація. У статті розкрито загальні аспекти функціонування навчально-практичних центрів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здійснено аналіз їх класифікації та діяльності в країнах Європи. Розглянуто сучасні тенденції організації професійної підготовки в навчально-практичних центрах та здійснено аналіз їх діяльності в Україні, який засвідчив наявність проблем пов'язаних з реалізацією широкого спектру функціональних зобов'язань. Встановлено, що окреслена ситуація пов'язана, у першу чергу, із недосконалістю законодавчої системи. У зв'язку з чим, обґрунтовано структурні компоненти організаційного забезпечення професійної підготовки майбутніх електриків з ремонту та обслуговування електроустаткування й встановлено, що вони мають регламентувати процедури управління, шляхи досягнення поставлених цілей підготовки, механізми забезпечення її якості, методичку сертифікації часткових професійних кваліфікацій. Визначено, що система забезпечення якості підготовки має ґрунтуватися на засадах багаторівневого управління та включати аналіз зовнішніх та внутрішніх впливів. Розкрито аспекти реалізації процедури моніторингу професійних кваліфікацій та виявлено, що з огляду на широкий діапазон напрямів діяльності центрів, вони мають охоплювати не тільки статистичні показники, а й містити глибокий аналіз галузевого сектору економіки. Здійснено конкретизацію сучасних підходів до процесу проектування програм короткострокової підготовки майбутніх електриків з ремонту та обслуговування електроустаткування та визначено механізми відбору компетенцій, формування змісту

професійної підготовки. Окрім того, виокремлено структурні компоненти методики визнання результатів їх професійної підготовки та окреслено перспективні напрями підвищення якості освітнього процесу в навчально-практичних центрах.

Ключові слова: професійна підготовка; навчально-практичний центр; ринок праці; якість професійної підготовки; зміст освіти.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Посилення тенденцій перебудови економічної інфраструктури в Україні відповідно траєкторії розвитку євроінтеграційних напрямів та технологічних змін здійснює істотний вплив на функціонування сфери професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О), актуалізуючи питання пошуку й реалізації найбільш ефективних підходів у процесі забезпечення взаємозв'язку із сучасним ринком праці. В умовах сьогодення, вирішення окреслених завдань є пріоритетною складовою діяльності навчально-практичних центрів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), які фактично мають виступати інструментом забезпечення співвідношення попиту та пропозиції, через реалізацію інноваційних моделей професійної підготовки майбутніх фахівців в сучасному освітньому середовищі. Ураховуючи фактори локалізованого функціонування навчально-практичних центрів ЗП(ПТ)О, певний рівень їх автономії у визначенні стандартів якості освітньої політики, а також поточні й перспективні потреби промисловості у фахівцях за професією «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» особливого значення набуває необхідність обґрунтування стану їх підготовки в цих новітніх умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз стану розробленості порушеної проблеми у науковій літературі показав, що питання: удосконалення та розвитку професійної підготовки фахівців в ЗП(ПТ)О розкрито у працях В. Бондаря, Т. Десятова, В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Петренко, В. Пікельної, З. Рябової, Л. Сергєєвої, Т. Стойчик та ін.; формування професійної компетентності майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування – В. Свиридюка; застосування у процесі їх професійної підготовки електронних освітніх ресурсів – О. Гермак. Однак, варто зазначити про відсутність цілісних наукових розвідок, що стосуються безпосередньо процесу професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає в обґрунтуванні функціональних особливостей діяльності навчально-практичних центрів ЗП(ПТ)О та процесу організації професійної підготовки майбутніх фахівців.

Відповідно до зазначеної мети статті, визначено наступні **завдання**:

- проаналізувати напрями діяльності навчально-практичних центрів у контексті вітчизняного і зарубіжного досвіду;
- обґрунтувати процес організації професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Одним із стратегічних завдань державної політики у сфері П(ПТ)О є реформування інституційної мережі ЗП(ПТ)О з метою створення передумов для якісної професійної підготовки, що забезпечуватиме формування конкурентоспроможних фахівців та стабільний рівень їх зайнятості, стане невід'ємною частиною системи навчання протягом усього життя, а відтак і надійною опорою для економічного зростання суспільства. У контексті означеного основоположною виступає концепція про те, що інституційне освітнє середовище ЗП(ПТ)О розбудовується з освітніх ресурсів – матеріальних та соціальних цінностей, які належать суб'єктам освітньої діяльності та які спрямовують (інвестують) в освітній процес [1, с. 245].

Отже, цілком закономірним є те, що базисним компонентом процедури формування професійних компетентностей майбутніх фахівців в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О виступає процес покращення матеріально-технічних умов, який сприяє удосконаленню практичної підготовки майбутніх фахівців, впровадженню у навчальний процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів, забезпечує шляхом співробітництва і взаємодії постійний зв'язок між підприємствами та іншими закладами [2]. З огляду на окреслені характеристики, варто зазначити, що структура категорії «професійна підготовка» є досить багатогранною й здебільшого ототожнюється із поняттям «професійне навчання» та в навчально-практичних центрах охоплює процеси первинної професійної підготовки, перепідготовки, допрофесійної підготовки, підвищення кваліфікації. Однак, здебільшого науковцями вона розглядається в загальному вимірі та означає

«цілеспрямований процес навчання наявних (працюючих) і потенційних (наприклад, учнів) працівників професійних знань та вмінь з метою набуття навичок, необхідних для виконання певних видів робіт» [3, с. 45].

Аналіз практик створення центрів у сфері П(ПТ)О засвідчив, що цей процес започатковано наприкінці 1990-х років в Нідерландах унаслідок об'єднання ЗП(ПТ)О різних рівнів у великі регіональні навчальні центри. Зазначені ініціативи набули поступового розвитку та згодом були трансформовані у мережу центрів П(ПТ)О, що сьогодні виступають у ролі державно-приватних підприємств, на базі яких здійснюється співпраця щодо підготовки висококваліфікованих фахівців між закладами освіти різних рівнів, компаній та уряду. Наразі створено понад 130 центрів, що налічують 4500 партнерів, близько 50000 студентів, майже 4000 викладачів, 83 середніх ЗП(ПТ)О та університети прикладних наук [4, с. 70]. Стає очевидним, що створення такої системи у центрах дозволяє закладам освіти здійснювати тісну співпрацю за напрямками диверсифікації освітніх послуг і програм, надавати професійну підтримку з метою розробки сучасних концепцій розвитку процесу професійної підготовки.

У межах англосаксонських країн створені промислові центри, скандинавських – центри інновацій або експертиз, франкомовних – центри компетенцій, передового досвіду або кампуси професій та кваліфікацій. В Албанії та Фінляндії здійснюють діяльність багатофункціональні й багатогалузеві центри, центри підготовки, Нідерландах – спільноти для розвитку, Польщі – навчально-практичні центри й партнерства досконалості [5, с. 39]. Наявна різноманітність найменувань моделей центрів, у першу чергу, пояснюється відсутністю єдиного тлумачення, визнаного на міжнародному рівні. Проте досвід Європейського фонду освіти засвідчує, що зазвичай окреслені види освітніх осередків відносяться до установ ЗП(ПТ)О, які засновані на засадах партнерських відносин й розташовані у різних регіонах та відображають пріоритети національної політики [5, с. 39].

Діяльність значної частини центрів, розташованих у країнах Європи, здійснюється на засадах партнерства з ринком праці та передбачає спільне використання ресурсів. Пріоритетні напрями освітньої політики цих організацій тісно пов'язані із реалізацією інновацій та застосуванням методик розумної спеціалізації. За функціональними характеристиками вони мають більше переваг, ніж звичайні заклади у сфері П(ПТ)О, які полягають у:

- наявності систематичних підходів до взаємодії з місцевими та регіональними програмами сталого й соціально-економічного розвитку;

- здійсненні постійного обміну освітніми практиками із зацікавленими сторонами;
- використанні моделей стабільного фінансування, що забезпечують їх потужний і сталий розвиток;
- реалізації інтеграційної діяльності між науковими дослідженнями та процесом підготовки.

Незважаючи на певну схожість у векторах діяльності центри здебільшого виступають як унікальні інституції, що мають різну галузеву приналежність та власний стиль надання освітніх послуг. Як правило, такі організації мають постійний портфель діяльності, що розвивається навколо проєктів, спрямованих на підтримку інновацій та транснаціональної мобільності, які частково фінансуються урядовими організаціями. В Україні поодинокі розробку та реалізацію проєктів щодо створення навчально-практичних центрів розпочато у 2014 році, в значно більших масштабах – у період з 2017 по 2021 рік. Доцільно зауважити на тому, що процедура створення навчально-практичних центрів здійснювалась на грантовій основі за рахунок надання субвенцій із державного бюджету та передбачала використання ресурсів у рамках вже існуючих ЗП(ПТ)О, включаючи відповідні території та наявність географічного зв'язку із сектором промисловості. Це створило умови для функціонування так званої «умовної освітньої мережі» із вже існуючими факторами для розвитку інновацій.

Варто зазначити, що в залежності від профілю формування професійних кваліфікацій навчально-практичні центри ЗП(ПТ)О можна класифікувати на:

- регіональні моно профільні – центри, що спеціалізуються на одному з основних напрямів економіки регіону та забезпечують потреби в кваліфікаціях у його межах;
- регіональні багатопрофільні – спеціалізуються на кількох основних напрямках або галузях економіки регіону та забезпечують потреби у кваліфікаціях в його межах.

Загалом модель функціонування навчально-практичних центрів ґрунтується, перш за все, на альтернативних підходах до управління, а саме децентралізації прийняття рішень. За таких умов, процес професійної підготовки в навчально-практичних центрах має бути інноваційним та узгодженим із змінами в економічному секторі. Це означає, що процедура управління інноваціями в центрах здійснюється не державними органами управління, а безпосередньо керівником, педагогічними працівниками й соціальними партнерами. У такому випадку виникає якісно нова система, у

якій головним виробничим ресурсом стають знання й інформація [6, с. 21].

До основних завдань діяльності навчально-практичних центрів можна віднести:

- упровадження високотехнологічних та інноваційних освітніх практик галузевого та мультигалузевого навчання;
- розроблення інноваційних навчальних програм підготовки та методів навчання на основі цифрових технологій (відкритих онлайн-курсів, симуляторів тощо);
- забезпечення формування компетенцій, що відповідають вимогам ринкового середовища із наданням більш високого рівня кваліфікації;
- реалізація програм неперервної освіти й навчання;
- поєднання кваліфікацій початкового рівня із процедурою підвищення кваліфікації та перенавчання;
- визначеність структури системи управління якістю підготовки та критеріїв її ефективності;
- забезпечення реалізації дослідницької діяльності задля підвищення ефективності якості підготовки, оперативного оновлення навчальних програм та кваліфікацій;
- розвиток концепцій навчання на робочому місці;
- наявність організацій-партнерів для стажувань, обміну досвідом, обладнанням, педагогічним персоналом та ін.;
- розроблення моделей стійкого фінансового забезпечення подальшої діяльності.

Звертаючись до питань професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування, доцільно зауважити, що на сьогодні цей процес здійснюється в 35 навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О, які територіально розташовані у 23 регіонах України та м.Київ. Але незважаючи на масштаби оновлення ресурсного забезпечення, в широкому соціальному контексті, істотних змін в організації та методології професійної підготовки не відбулося. Така ситуація, насамперед пов'язана із відсутністю показників якості цього процесу в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О, що відіграють роль ключового інструменту для удосконалення змісту підготовки та визначають ступінь вимог як до процесу навчання, так і до його результатів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для вирішення поставленої мети використано теоретичні методи наукового дослідження: аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми у

філософській, педагогічній та спеціальній літературі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESULTS OF THE RESEARCH

На тлі утвердження концепцій якості до процедури формування та визнання професійних кваліфікацій і об'єктивної необхідності застосування інноваційних підходів у процесі професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування, значущої ролі набувають питання організації їх підготовки в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О. Проте, в умовах сучасного нормативно-правового середовища у сфері П(ПТ)О ефективність діяльності навчально-практичних центрів, як відносно нової категорії національного інституту, дещо знижується та здійснюється хаотично. У першу чергу, це пов'язано із доволі ширшими обсягами векторів функціонування, ніж передбачено Законами України «Про освіту» та «Про професійно-технічну освіту», Положеннями «Про професійно-технічний навчальний заклад» й «Про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах». Тому, ЗП(ПТ)О мають брати на себе певну відповідальність за унормування процедур, які б забезпечували виконання повного обсягу покладених на них завдань.

У таких умовах функції навчально-практичних центрів обмежуються на:

- 1) визначенні правил та критеріїв відбору здобувачів освіти, слухачів, самостійній організації їх зарахування та оцінювання;
- 2) забезпеченні формальної професійної підготовки та процедури підтвердження / присвоєння професійних кваліфікацій здобутих у результаті формальної й неформальної освіти;
- 3) створенні сучасного освітнього середовища відповідно оновленому ресурсному забезпеченню;
- 4) розробленні освітніх програм, робочих навчальних планів та інших навчально-методичних матеріалів.

Однак, першочергові завдання мають стосуватися розроблення організаційного забезпечення, яке має: відобразити технологію управління, формування функціональних рамок діяльності та досягнення поставлених цілей процесу підготовки; розкривати процедури та методики сертифікації часткових професійних кваліфікацій, регламентувати механізми забезпечення якості професійної підготовки. З огляду на певний рівень автономії в управлінні навчально-практичними центрами, принципи розбудови системи забезпечення якості професійної підготовки базуються переважно на внутрішній оцінці і не завжди відповідають засадам безперервного вдосконалення, регіональним, секторальним або

національним пріоритетам розвитку. За такої структури здійснюється послаблення ролі інноваційних компонентів їхньої діяльності. Тому, в якості основних показників ефективності процесу професійної підготовки в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О можна розглядати доступність освітніх програм для різних категорій населення, результати вихідного контролю та зайнятості, що дозволяє визначити негативні та позитивні фактори в організації освітньої діяльності.

У межах означеного, актуалізується необхідність створення такої системи за умов врахування не тільки власних інтересів та наявних ресурсів, а й очікувань зацікавлених сторін (здобувачів освіти, представників підприємств-замовників робітничих кадрів та закладів вищої освіти та ін.). Фактично реалізація такого партнерства має пронизувати всі компоненти професійної підготовки в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О, виступаючи своєрідним каталізатором актуальності інновацій та кваліфікацій. Тобто організаційне забезпечення професійної підготовки майбутніх електромонтерів повинно базуватись на системі багаторівневого управління для збалансування із зовнішніми вимогами. Це, в свою чергу, порушує проблему створення ради, яка б здійснювала координацію розвитку цього процесу. Втім, реалізація означеного є досить складним завданням тому, що потенційним партнерам необхідно продемонструвати високий рівень ефективності таких інституцій, з чітко визначеними для них перевагами. Невід'ємною складовою структури гарантій якості підготовки виступають й механізми моніторингу професійних кваліфікацій із ключовими та змінними індикаторами, що мають відображати: динаміку розвитку ринку, соціально-економічні показники регіону, дані про технологічні зміни в галузі.

Проектуючи процедуру моніторингу, насамперед, необхідно визначити його мету, яка може полягати у встановленні стану поточної ситуації або перспективному прогнозуванні майбутньої. З огляду на те, що політика діяльності навчально-практичних центрів здебільшого зорієнтована на реалізацію інноваційних підходів, то процес професійної підготовки повинен забезпечувати як поточні, так і перспективні потреби ринку праці. Проте, це не виключає існування ризику, що заплановані зміни можуть бути дещо занижені. Сама ж методика моніторингу повинна охоплювати етапи: аналізу аналітичної інформації у межах певної спеціалізації стосовно потоків робочого потенціалу, визначення прогалин та тенденцій у сфері кваліфікацій, оцінку потреб у їх заміні, оцінювання власного потенціалу та можливих реакцій зацікавлених сторін на нові вимоги, вибір пріоритетних напрямів їх формування. Здійснюючи

моніторинг, варто мати на увазі, що загальнодоступні статистичні дані не завжди відображають реальний стан справ, оскільки галузеві та міжгалузеві переміщення трудового потенціалу найчастіше не відображаються. У свою чергу, це спричиняє допущення значних похибок при прогнозуванні та призводить до недостовірних результатів. Тому доцільно ураховувати значення галузевого аналізу.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності навчально-практичних центрів є забезпечення швидкого задоволення попиту на кваліфікації та забезпечення їх відповідності вимогам сучасного ринку праці. Ураховуючи більш гнучкі засади діяльності, ці питання вирішуються шляхом здійснення підготовки майбутніх фахівців за короткостроковими програмами та відповідним присвоєнням за результатами їх опанування часткових кваліфікацій. Однак, для реалізації означеного потрібно згенерувати відповідні механізми для різних цільових груп, що включають можливості локалізованого їх застосування. Виступаючи у ролі оптимального інструменту для внесення змін до процесу професійної підготовки, зазначені програми структурно мають відповідати вимогам компетентнісного підходу, бути адаптованими до певної категорії споживачів освітніх послуг та включати такі компоненти як: описову частину; цілі; завдання; вимоги до результатів навчання (знання, уміння та навички, диспозиції); тематичний план; методику досягнення поставлених цілей; інформацію про укладачів, рецензентів та матеріально-технічне забезпечення; критерії оцінювання.

Виходячи з цього, зауважимо, що загальні цілі професійної підготовки відображаються через загальні, предметні та ключові компетенції й інтегруються безпосередньо із програмними. Специфіка предметних компетенцій полягає у виконанні конкретних завдань або прийомів у контексті професії, загальних компетенцій ототожнюється з видами діяльності, що виходять за їх межі, а ключових ґрунтується на інтеграції знань, умінь, навичок та особистісних мотивів, які необхідні для забезпечення розвитку протягом усього життя. По суті кожна компетенція стосується єдиного інтегрованого набору, а отже, її складові повинні формулюватися у фокусі того, що повинен уміти роботи майбутній фахівець та як реалізовуватись перетнувши межі ринку праці. У цьому аспекті й вибудовується методика визнання результатів підготовки, тобто забезпечується вимірювання рівня умінь та навичок. Обов'язковим елементом зазначеної процедури є розробка критеріїв оцінювання, які повинні бути ревалентними або пов'язаними із цілями навчання. Отже, зміст їх елементів

може нести інформацію про рівні продуктивності та водночас відображати додаткові відомості про результати підготовки. Задля зменшення часу, об'ємів перевірок та спостережень кількість показників критеріїв оцінювання для кожної фази підготовки варіюється у межах двох одиниць.

Під час формування тематичного плану необхідно враховувати, що у процесі професійної підготовки в навчально-практичних центрах ЗП(ПТ)О значна перевага відводиться організації професійно-практичної складової. Саме тому, значну частину часу необхідно розподілити на опанування практичними прийомами. У більшості випадків частка теоретичного компонента складає 30%, а практичного складає – 70%. Розглядаючи процедуру відбору компетенцій та визначення їх обсягів, на перший погляд здається, що між цими складовими існує досить слабкий зв'язок із принципами гнучкості. Але відсутність положень, що забороняють їх поділ на більш дрібні фрагменти в теоретичному аспекті надає можливості для спростування означеного. Однак, існує ризик, що наслідком таких дій може стати втрата їх інтегруючих зв'язків та функцій. У такому випадку компетенції втрачають властивості відображення цілей навчання та забезпечення зв'язку із виробничим середовищем. Таким чином, при відборі компетенцій для здійснення професійної підготовки основною вимогою є збереження їх цілісності та головної ролі – цілепокладання.

В основі короткострокових програм повинні відображатись інноваційні методології підготовки, в тому числі із урахуванням індивідуального, міждисциплінарного підходів та застосуванням цифрових технологій. Так, при організації процесу підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування до змісту програм введено напрями формування компетенцій із використанням інформаційних технологій в електротехнічному секторі промисловості, а саме: здобувачам освіти пропонується розробити схеми електричного обладнання, процесів, технічну або технічну документації із використанням комп'ютерних програм Splan, Multizim; визначити параметри роботи обладнання або мережі із використанням функцій – Matlab. Окрім того, на вимогу підприємств-замовників робітничих кадрів упроваджено вивчення аспектів виконання виробничих операцій із використанням технологій системи «5S» концепції «Ощадливе виробництво». На підставі зазначеного можна зробити висновок, що для проектування програм короткострокової підготовки необхідно забезпечити:

- формування тільки актуальних на ринку праці компетенцій;
- реалізацію процедур визначення орієнтирів професійної підготовки;

- врахування потреб та індивідуальних особливостей цільової аудиторії;
- дотримання рамок обсягів компетенцій згідно нормативів передбачених виробничими процесами та стандартами П(ПТ)О;
- наявність методики формування компетенції, що відповідає цілям навчання;
- розроблення механізмів визнання результатів підготовки;
- реалізацію інноваційних компонентів виконання виробничих операцій.

У загальному вигляді процес розробки програм короткострокової підготовки поєднує: аналітичний етап, що передбачає здійснення моніторингу ринку праці; плануючий – реалізовується з метою визначення складових професійної підготовки; діагностичний – передбачає проведення процедури оцінювання її ефективності. Перспективним напрямом забезпечення ефективності процесу професійної підготовки в навчально-практичних центрах, в реаліях сучасних викликів, є їх об'єднання в умовну мережу – хаб або кластер. Зазначені мережі, можуть стати рушійною силою для упровадження інноваційних процесів, через реалізацію наукових досліджень, спрямованих на розбудову потенціалу загальної спільноти у сфері П(ПТ)О, як на національному, так і регіональному рівнях.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

У результаті проведеного дослідження встановлено, що навчально-практичні центри є новітніми інституціями, призначення яких, полягає у створенні інноваційної системи П(ПТ)О задля забезпечення формування висококваліфікованих фахівців та розвитку економічного сектору в умовах євроінтеграційних процесів.

Аналіз діяльності навчально-практичних центрів у різних країнах, засвідчив певні відмінності в термінології, структурі, цілях та завданнях їх функціонування, які залежать здебільшого від політики конкретних держав. Наявні міжнародні практики вказують на те, що зазначені організації здатні до забезпечення високого рівня ефективності системи П(ПТ)О, через розширену мережу партнерства із іншими постачальниками освітніх послуг та представниками галузевих секторів економіки, механізм обміну досвідом й методичну підтримку у впровадженні інновацій. Навчально-практичні центри характеризуються розширеним обсягом функцій та сучасним ресурсним забезпеченням. Тож, професійна підготовка майбутніх фахівців в них, має ґрунтуватися на інноваційних

освітніх програмах, що відповідають сучасним глобалізаційним викликам та забезпечують потреби суспільства в безперервній освіті.

В українській системі П(ПТ)О діяльність центрів із професійної підготовки майбутніх фахівців є досить обмеженою у зв'язку із невідповідністю існуючої законодавчої бази їх стратегічним цілям та функціям. Означена проблема має вирішуватись за рахунок розподілу ролей в освітній політиці як на вертикальних, так і горизонтальних рівнях. Така ситуація актуалізує питання пошуку ефективних рішень, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування. Зокрема, потребує розробки організаційне забезпечення професійної підготовки в центрах, процедури системи забезпечення якості та система моніторингу професійних кваліфікацій на ринку праці. Одним із оперативних рішень, спрямованих на наближення процесу професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування є впровадження програм короткострокової підготовки. Стратегія розроблення зазначених програм має ґрунтуватися на засадах компетентнісного, індивідуального й міждисциплінарного підходів, сприяти формуванню комплексу інтегрованих компетентностей та включати аспекти використання цифрових технологій.

Перспективи подальших досліджень. Представлені результати досліджень є початковою ланкою у дослідженні процесу професійної підготовки майбутніх електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування в навчально-практичних центрах. Перспективи подальших розвідок пов'язані із вивченням аспектів створення науково-методична системи професійної підготовки майбутніх фахівців в навчально-практичних центрах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Л. Сергеева, «Механізми управління конкурентоспроможністю професійно-технічного навчального закладу», у *Культура цільового управління в національній системі освіти: гуманістичний контекст*, А. Дмитренко, Ред. Луцьк, Україна: Вежа-Друк, 2017, с. 245–254.
- [2] Міністерство освіти і науки України. (2012, Черв. 14). *Наказ № 694, «Про затвердження Положення про навчально-практичний центр (за галузевим спрямуванням) професійно-технічного навчального закладу»*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/roliV1>

- [3] О. Гермак, «Педагогічні умови застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів», дис. канд. наук, фак-т освіти та педагогіки, Нац. авіац. ун-т. Київ, 2019.
- [4] J. Manuel Galvin Arribas, «Centers of Vocational Excellence and Innovation (CoVes): A new era for Vocational Education and Training (VET) institutions?», *ACADEMIA*, vol. 18, pp. 59–84, 2020.
- [5] D. Cooper et al., *Centres of Vocational Excellence: an engine for vocational education and training development*. London, Great Britain: ETF, 2020.
- [6] В. Кремень, *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. Київ, Україна: Пед. думка, 2016.

MODERN ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ELECTRIC INSTALLERS FOR REPAIR AND MAINTENANCE OF ELECTRICAL EQUIPMENT IN TRAINING AND PRACTICAL CENTERS

Kateryna Martynenko,

graduate student of the Department vocational and higher education
of the Postgraduate Education Central Institute
SIHE «University of Management Education».
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0003-0433-2929>
kat.martynenko@ukr.net

Abstract. The article reveals the general aspects of the functioning of training and practical centers of vocational (vocational-technical) education institutions, analyzes their classification and activities in European countries. The current trends in the organization of vocational training in training and practical centers are considered and an analysis of their activities in Ukraine, which showed the existence of problems associated with the implementation of a wide range of functional responsibilities. It is established that the outlined situation is connected, first of all, with imperfection of legal system. In this regard, the structural components of organizational support for professional training of future electricians in repair and maintenance of electrical equipment are substantiated and it is established that they should regulate management procedures, ways to achieve training goals, quality assurance mechanisms, methods of certification of partial professionals qualifications. It is determined that the quality assurance system of training should be based on the principles of multilevel management and include analysis of external and internal influences. Aspects of the implementation of the

procedure for monitoring professional qualifications are revealed and it is found that given the wide range of activities of the centers, they should cover not only statistical indicators, but also contain an in-depth analysis of the industry sector of the economy. The concretization of modern approaches to the process of designing programs of short-term training of future electricians for repair and maintenance of electrical equipment is carried out and the mechanisms of selection of competencies, formation of the content of professional training are determined. In addition, the structural components of the methodology for recognizing the results of their professional training are identified and promising areas for improving the quality of the educational process in training and practical centers are outlined.

Key words: professional training; training and practical centers; labor market; quality of professional training; content of education.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] L. Serheieva, «Mekhanizmy upravlinnia konkurentospromozhnistiu profesiino-tekhnichnoho navchalnoho zakladu», u *Kultura tsilovoho upravlinnia v natsionalnii systemi osvity: humanistychnyi kontekst*, A. Dmytrenko, Red. Lutsk, Ukraina: Vezha-Druk, 2017, s. 245–254.
- [2] Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2012, Cherv. 14). Nakaz № 694, «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro navchalno-praktychnyi tsentr (za haluzevym spriamuvanniam) profesiino-tekhnichnoho navchalnoho zakladu». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/roliV1>
- [3] O. Hermak, «Pedahohichni umovy zastosuvannia elektronnykh osvitnikh resursiv u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh elektromonteriv», dys. kand. nauk, fak-t osvity ta pedahohiky, Nats. aviats. un-t. Kyiv, 2019.
- [4] J. Manuel Galvin Arribas, «Centers of Vocational Excellence and Innovation (CoVes): A new era for Vocational Education and Training (VET) institutions?», *ACADEMIA*, vol. 18, pp. 59–84, 2020.
- [5] D. Cooper et al., *Centres of Vocational Excellence: an engine for vocational education and training development*. London, Great Britain: ETF, 2020.
- [6] V. Kremen, *Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini*. Kyiv, Ukraina: Ped. dumka, 2016.

*Стаття надійшла до редакції
06 травня 2022 року*